

TẬP HUẨN KỸ NĂNG VIẾT ĐỀ ÁN SỬ DỤNG KHUNG LOGIC

Tp. Hồ Chí Minh Ngày 6 – 7 tháng 6 năm 2015

MỤC TIÊU

- Hiểu quá trình phát triển một đề án
- Hiểu một số công cụ sử dụng để đánh giá nhu cầu / xác định vấn đề
- Hiểu và sử dụng được khung logic (logical framework) để phát triển đề án

QUÁ TRÌNH VIẾT ĐỀ ÁN

QUÁ **TRÌNH** THIẾT KẾ

- 1. ĐÁNH GIÁ NHU CẦU
- 2. XÁC ĐỊNH VẤN ĐỀ
- 3. XÂY DỰNG KHUNG LOGIC DỰ ÁN
- 4. XÂY DỰNG NGÂN SÁCH

QUÁ TRÌNH ViÉT

5. THỰC HIỆN VIẾT ĐỀ ÁN

- a. Trang mở đầu
- b. Tóm tắt (executive summary)
- c. Giới thiệu & minh chứng
- d. Mục tiêu dài hạn và trước mắt
- e. Các hoạt động
- f. Giám sát & Đánh giá
- g. Nhân lực chủ yếu
- h. Điểm mạnh & ý tưởng mới
- Tính bền vững
- Ngân sách
- Phụ lục cho đề án

ĐÁNH GIÁ NHU CẦU (NA)

- Tại sao phải thực hiện NA?
- NA có liên quan gì đến việc xây dựng đề án?
- Khi nào thực hiện NA?

ĐÁNH GIÁ NHU CẦU (NA)

- NA giúp xác định nhu cầu của cộng đồng đó từ đó việc thiết kế và xây dựng các chiến lược thể hiện các nhu cầu đó phù hợp.
- ❖NA nói chung được thực hiện cho 2 mục đích:
  - (1) giai đoạn tiền thiết kế: nhằm hiểu đầy đủ các vấn đề của cộng đồng, cũng như cách thức thể hiện
  - (2) khảo sát ban đầu (baseline study): làm cơ sở đánh giá sau này

- Khi nào thực hiện NA:
  - Lý tưởng: trước khi thực hiện viết đề án
- Phương pháp thực hiện NA:
  - Các pp định tính và định lượng đều có thể được sử dụng
  - Nguồn dữ liệu định tính có thể từ: thảo luận nhóm, phỏng vấn, quan sát, rà soát các báo cáo, tài liệu,...
  - Nguồn dữ liệu định lượng có thể từ: thống kê, khảo sát (survey), các báo cáo đánh giá,...

- ❖Ai có thể tham gia trong NA:
  - Quản lý chương trình
  - Nghiên cứu viên thuộc chương trình
  - Nghiên cứu viên ngoài chương trình
  - CTV
  - Người hưởng lợi tiềm năng
  - ...

Các kỹ thuật PRA chủ yếu dùng thu thập thông tin

- Phân tích vấn đề, cây vấn đề
- Phân hạng giàu nghèo
- Lịch thời vụ
- Lập bản đồ nguồn lực
- ❖Sơ đồ Venn
- Di chuyển mặt cắt
- **...**

NA có liên quan gì đến viết đề án?

- Kết quả từ NA nên được tóm tắt trong phần "Mở đầu và minh chứng" vì nó giúp xác định + nêu ra vấn đề của cơ quan bạn
- Việc mô tả khảo sát nền được thực hiện từ đầu dự án nên được đưa vào phần "các hoạt động", "giám sát & đánh giá", và phần "ngân sách" của đề án

XÁC ĐỊNH VẤN ĐỀ

- 1. Xác định các vấn đề hiện hữu (không phải cái tưởng tượng ra, cái tương lai, hoặc cái có thể)
- Một vấn đề không phải là sự thiếu giải pháp mà là một tình trạng phủ định ở hiện tại. Ví dụ
  - Không có việc làm (S)
  - Công nhân thiếu tay nghề (Đ)

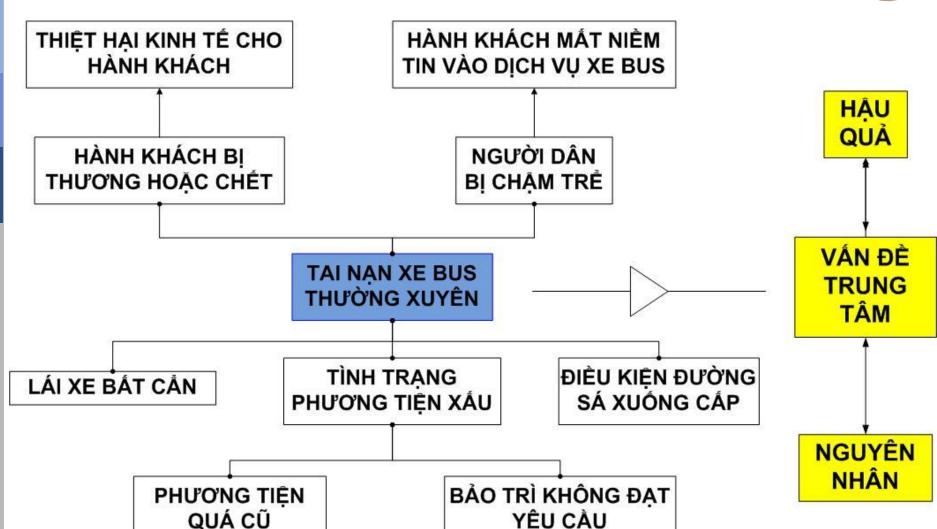
XÂY DỰNG CÂY VẤN ĐỀ

- 1. Xác định các nguyên nhân trực tiếp và lớn (luôn đặt câu hỏi **tại sao** cho tới khi không thể xác định thêm nữa)
- 2. Xác định các hậu quả trực tiếp và lớn (luôn đặt câu hỏi **cái gì xảy ra** cho tới khi không thể xác định thêm nữa)
- 3. XD cây vấn đề chỉ ra mối liên hệ giữa nguyên nhân và hậu quả
- 4. Rà soát lại cây vấn đề, kiểm tra tính hợp lý và đầy đủ, và điều chỉnh nếu cần

Ví dụ cây vấn đề

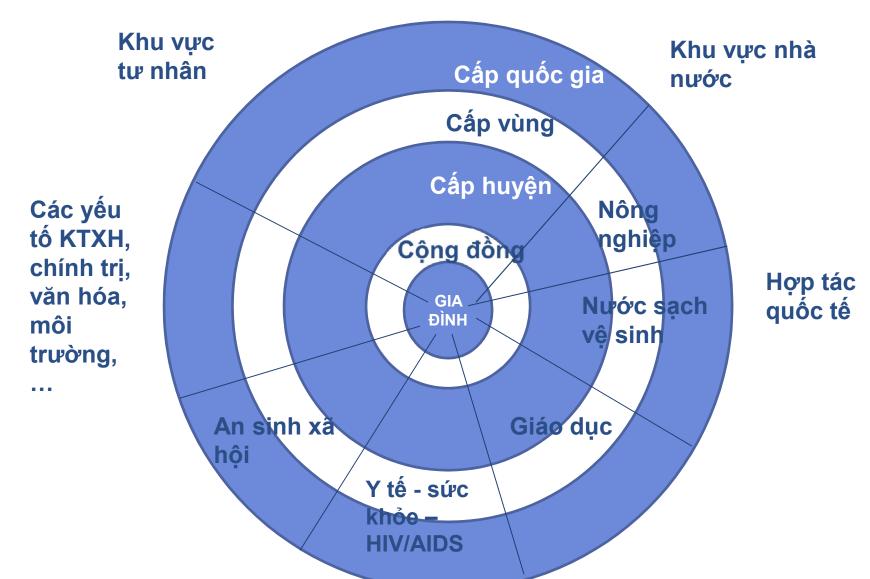
Thực hành xây dựng cây vấn đề

- Chia nhóm
- Nhóm chọn vấn đề làm cơ sở thực hành xuyên suốt khóa học (30'-45')

Sơ đồ hóa XH chúng ta

PHÂN TÍCH MỤC TIÊU

- Cây vấn đề được chuyển thành cây mục tiêu (tức là các giải pháp tương lai cho các vấn đề)
- Thực hiện từ trên xuống (đối với cây vấn đề), tất cả được viết lại thành mục tiêu (tức các phát biểu tích cực)
- Kiểm tra xem việc đạt được mục tiêu tại một mức độ (level) là đủ để đạt được mục tiêu ở mức độ kế tiếp chưa
  - Đối với vấn đề: là quan hệ nhân-quả "Nếu gây ra A, thì ảnh hưởng đến B"
  - Đối với mục tiêu: là quan hệ phương tiện-mục đích "Phương tiện X để đạt được mục đích Y"

PHƯƠNG PHÁP XÂY DỰNG CÂY MỤC TIÊU

- 1. Chuyển tất cả các yếu tố trong cây vấn đề thành các phát biểu tích cực
- 2. Rà soát quan hệ phương tiện (chiến lược, hành động)-mục đích, bảo đảm tính hợp lý và đầy đủ của cây mục tiêu
- 3. Nếu cần:
  - Viết lại các phát biểu
  - Bỏ các mục tiêu không thực tế, không cần thiết
  - Thêm các mục tiêu mới nếu cần
- 4. Vẽ đường liên hệ chỉ ra mối liên hệ phương tiệnmục đích

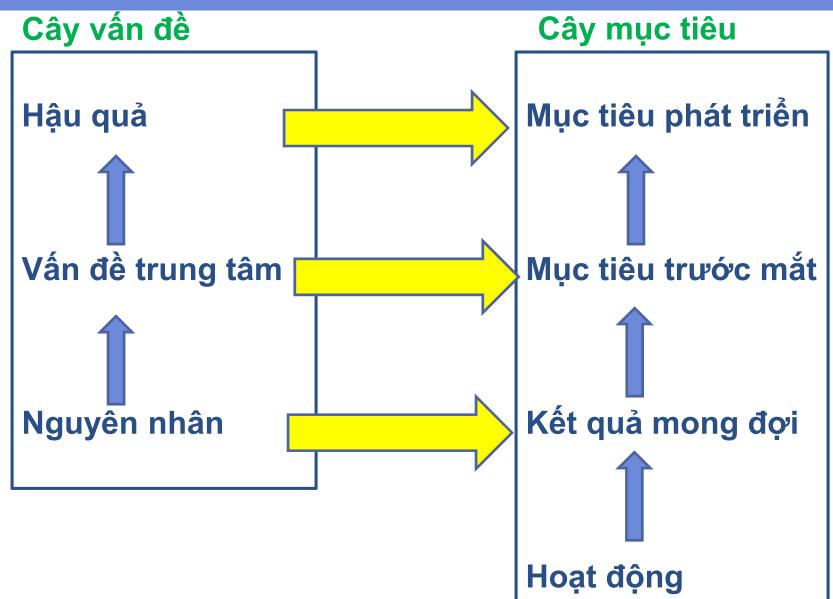
Ví dụ về cây mục tiêu

Quan hệ giữa cây vấn đề & mục tiêu

CHÚ Ý VỀ XÂY DỰNG MỤC TIÊU

- Mục tiêu liên quan đến các thay đổi ngắn hạn khi thực hiện thành công dự án. Nên nêu rõ nhóm đối tượng đích, các thay đổi nào sẽ đạt được, trong khoảng thời gian nào, và ở đâu
- Việc XD mục tiêu phải SMART (cụ thế, đo lường được, có thể đạt được, phù hợp, bảo đảm thời gian)
- Các động từ phù hợp cho việc viết mục tiêu: giảm, tăng, tăng cường, cải tiến, củng cố
- Các động từ không phù hợp: tập huấn, cung cấp, sản xuất, thiết lập, thực hiện
- Ví dụ: Tăng cường năng lực quản lý cho cán bộ Quỹ học bổng ABC thuộc khu vực XYZ

PHÂN TÍCH CÁC PHƯƠNG ÁN KHÁC NHAU

- Sau cây mục tiêu, ta có thể có các phương án khác nhau để đạt được mục tiêu
- Cân nhắc các phương án khác nhau như
  - Phương án đào tạo
  - Phương án đầu tư xe mới
  - Hoặc kết hợp cả hai
- Đồng thời cân nhắc các lựa chọn (dựa vào các tiêu chí như kỹ thuật, tài chính, kinh tế, thể chế, xã hội, môi trường,...) để có được sơ đồ mục tiêu tối ưu
  - Chi phí
  - Lợi ích cho nhóm ưu tiên hưởng lợi
  - Xác xuất thành công
  - Các rủi ro khác

Ví dụ sơ đồ mục tiêu cuối cùng

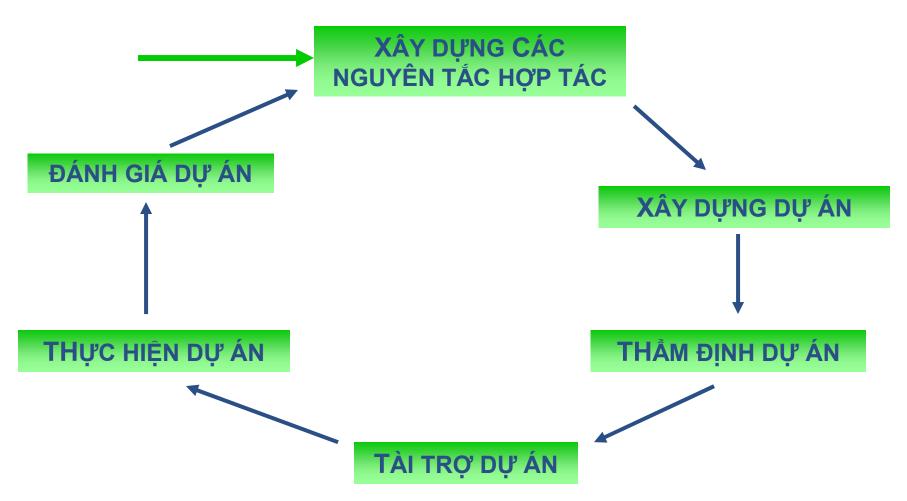
Thực hành nhóm

*Xây dựng cây mục tiêu (30')

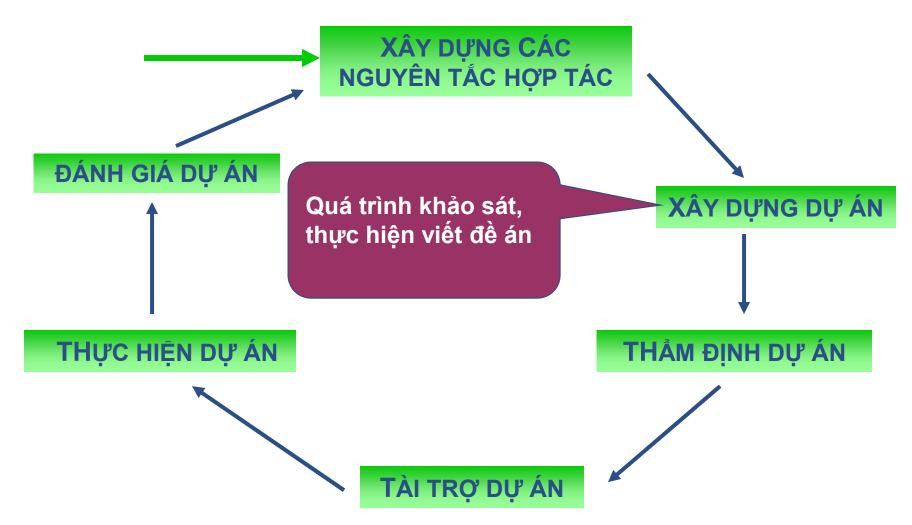
CHU KỲ DỰ ÁN 6 GIAI ĐOẠN

CHU KỲ DỰ ÁN

HỆ THỐNG PHÂN CẮP CỦA DỰ ÁN

TÁC ĐÔNG

Cải thiện bền vững các điều kiện của con người (thu nhập các hộ tham gia dự án tăng đều, môi trường được cải thiện bền vững)

HIÊU QUẢ

Cải thiện việc tiếp cận đến hoặc về chất lượng nguồn lực, hoặc thay đổi thói quen

KÉT QUẢ MONG ĐỢI

Kết quả trực tiếp của quá trình / sản phẩm của dự án (đào tạo được 30 THV)

QUÁ TRÌNH / HOẠT ĐỘNG

Các can thiệp hoặc hoạt động của dự án sử dụng nguồn lực đầu vào

ĐẦU VÀO

Các nguồn lực cần thiết của dự án (như cán bộ dự án, nguồn vốn, vật liệu,...)

VÍ DỤ MINH HOẠ VỀ HỆ THỐNG PHÂN CẤP CỦA DỰ ÁN

Mục tiêu lâu dài Đời sống của cộng đồng A được cải thiện

Mục tiêu trước mắt Người dân tham gia vào các hoạt động canh tác hiệu quả nhằm nâng cao thu nhập cho gia đình Các đối tác tham gia dự án được tạo điều kiện nâng cao năng lực của mình về quản lý dự án

Kết quả mong đợi Dịch vụ tín dụng nông nghiệp được triển khai sớm và đến tay người dân

Hệ thống thuỷ lợi cơ sở được cải thiện Năng lực chuyên môn của khuyến nông cấp xã được tăng cường

Hoạt động Tập huấn về tín dụng nông thôn

Hoạt động thủy lợi Hoạt động tập huấn

(Công cụ) KHUNG LÔ-GÍC

- ❖Được phát triển từ thập kỷ 70.
- Bao gồm một quá trình phân tích và cách trình bày các kết quả của quá trình này.
- KQ của quá trình này được tóm tắt trong một <u>ma trận</u> chỉ ra các KQ quan trọng nhất của một dự án theo một phương thức <u>lô-gíc</u>.

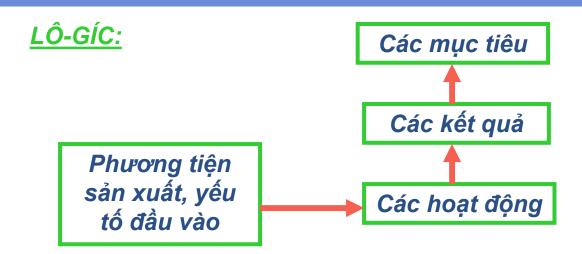
TẠI SAO SỬ DỤNG KHUNG LÔ-GÍC?

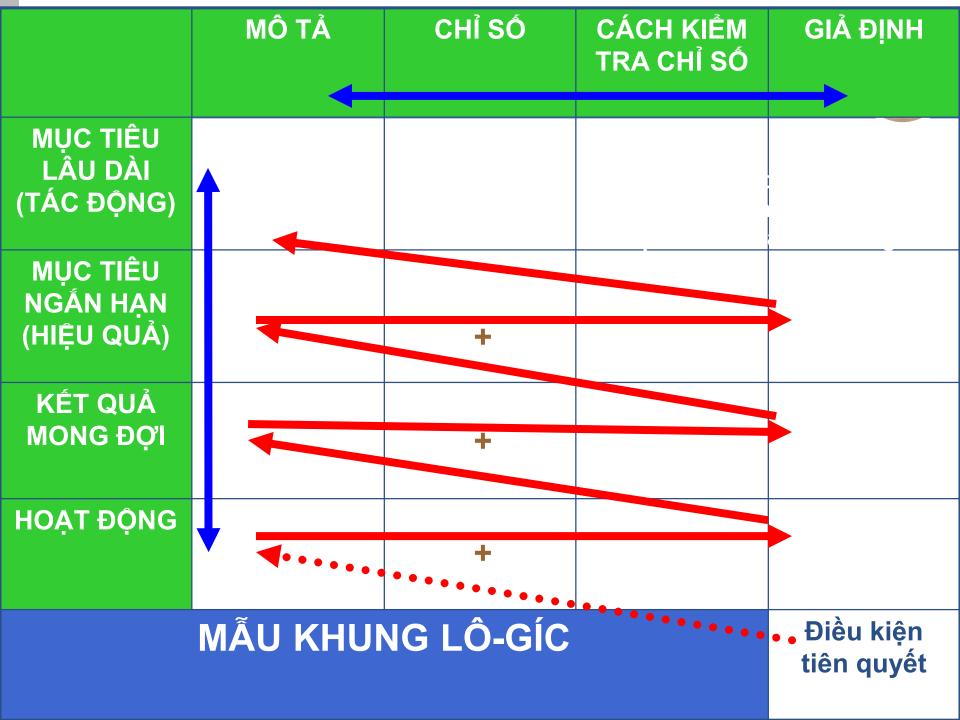
- Khung lô-gíc đã trở nên "chuẩn" cho các dự án phát triển quốc tế.
- ❖Đã trở nên rất thông dụng trong các dự án phát triển tại Việt Nam → vì vậy trở nên dễ trao đổi và chia sẻ thông tin với nhau.
- ❖ Một công cụ mạnh mẽ đối với các dự án phức tạp → thể hiện rõ ràng, dể hiểu trên một vài trang giấy.
- Một công cụ lập kế hoạch giúp tổng hợp các ý kiến của các bên có liên quan.

Ví dụ về lô-gíc và Ma trận

MA TRẬN:		Chỉ số	Phương pháp kiểm tra	Giả định
	Mục tiêu lâu dài			
	Mục tiêu ngắn hạn			

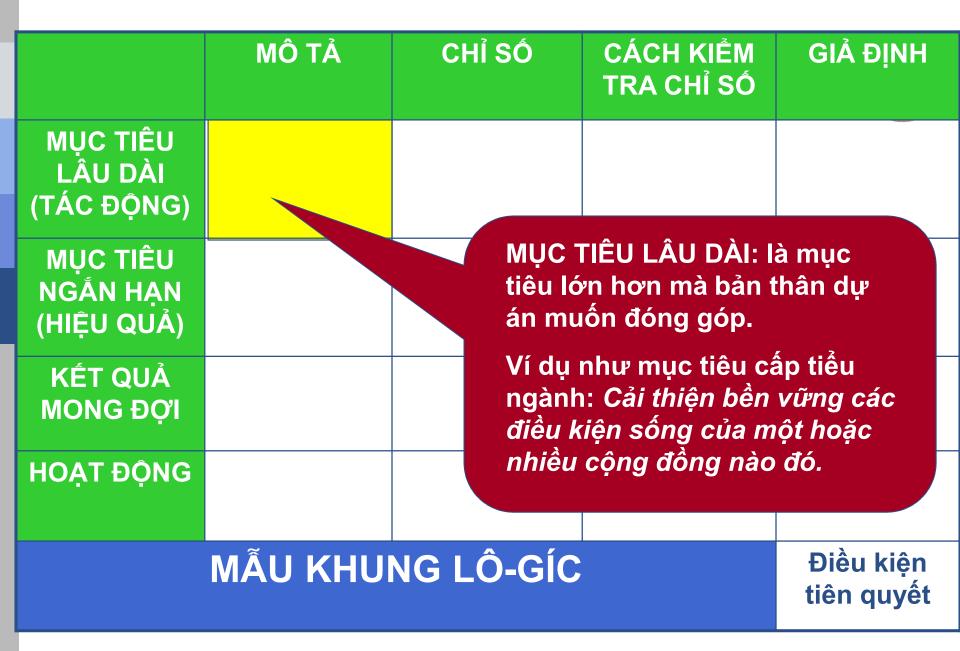

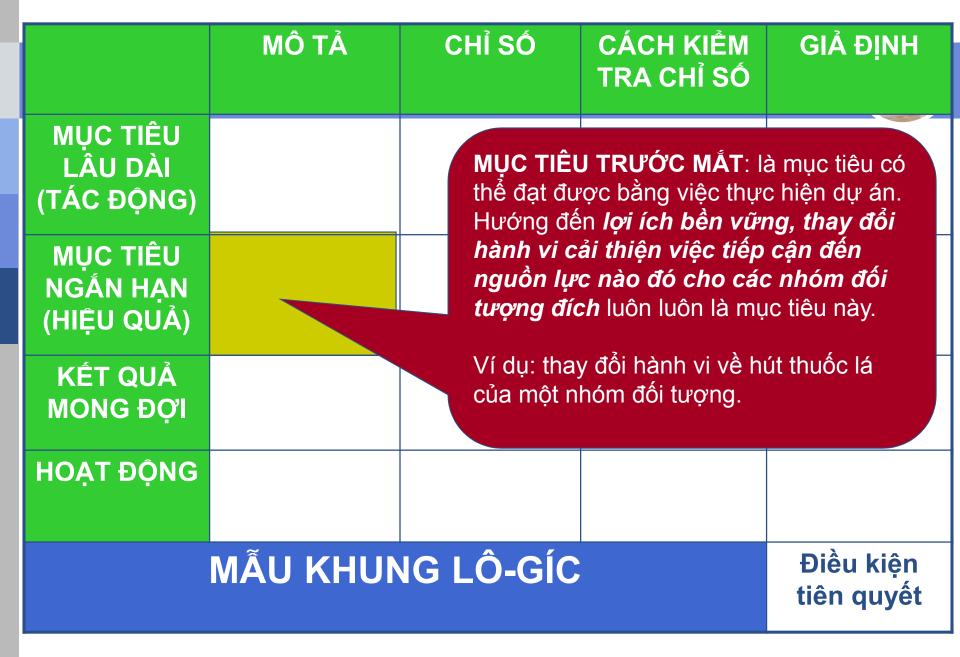
MÔ TẢ CÁC THÀNH PHẦN CỦA KHUNG LÔ-GÍC

A STATE OF THE STA	

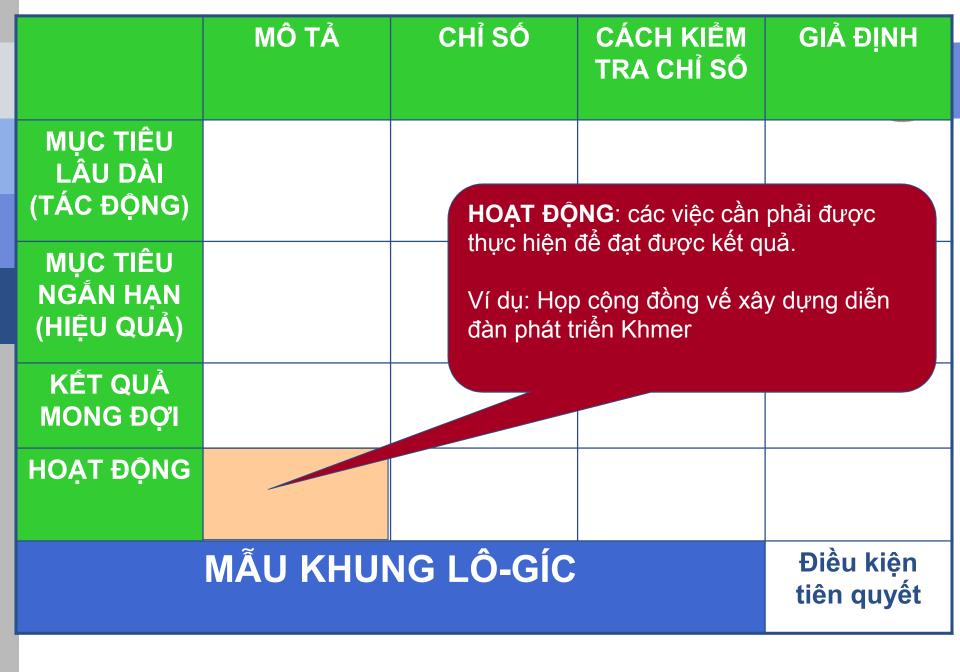
	MÔ TẢ	CHỉ Số	CÁCH KIỂM TRA CHỈ SỐ	GIẢ ĐỊNH
MỤC TIÊU LÂU DÀI (TÁC ĐỘNG)				
MỤC TIÊU NGẮN HẠN (HIỆU QUẢ)				
KẾT QUẢ MONG ĐỢI				
HOẠT ĐỘNG				
	/ÃII VIII	uc i ô cíc		Điều kiên

MÃU KHUNG LÔ-GÍC
Điều kiện tiên quyết

	MÔ TẢ	CHỉ SỐ	CÁCH KIỂM TRA CHỈ SỐ	GIẢ ĐỊNH	
MỤC TIÊU LÂU DÀI (TÁC ĐỘNG)			Ả MONG ĐỢI : là c hiện các hoạt đ		
MỤC TIÊU NGẮN HẠN (HIỆU QUẢ)		Ví dụ: xây dựng được các nhóm Nông dân cùng sở thích theo đúng các tiêu chí đã đề ra			
KẾT QUẢ MONG ĐỢI					
HOẠT ĐỘNG					
MÃU KHUNG LÔ-GÍC				Điều kiện tiên quyết	

	MÔ TẢ	CHỉ SỐ	CÁCH KIỂM TRA CHỈ SỐ	GIẢ ĐỊNH
MỤC TIÊU LÂU DÀI (TÁC ĐỘNG)				
MỤC TIÊU NGẮN HẠN (HIỆU QUẢ)				
KÉT QUẢ MONG ĐỢI				
CHỈ SỐ : nhằm độ hoàn thành đ tiêu, kết quả.				
Ví dụ: số phụ ni huấn về sức kh sau khi dự án h được 2 năm.	ỏe môi trường	Ô-GÍC		Điều kiện tiên quyết

	MÔ TẢ	CHỉ SỐ	CÁCH KIỂM TRA CHỈ SỐ	GIẢ ĐỊNH
MỤC TIÊU LÂU DÀI (TÁC ĐỘNG)				
MỤC TIÊU NGẮN HẠN (HIỆU QUẢ)				
KÉT QUẢ MONG ĐỢI				
CÁCH THỨC KIỂM TRA: chỉ thông tin đo lường chỉ số có thể được tìm thấy ở				
đâu và ở dạng nào. Ví dụ: báo cáo & danh sách tập huấn được lưu tại VP BQL DA.			Điều kiện tiên quyết	

	MÔ TẢ	CHỉ SỐ	CÁCH KIỂM TRA CHỈ SỐ	GIẢ ĐỊNH
MỤC TIÊU LÂU DÀI (TÁC ĐỘNG)				
MỤC TIÊU NGẮN HẠN (HIỆU QUẢ) KẾT QUẢ MONG ĐỢI	GIẢ ĐỊNH: là yếu tố nằm bên ngoài sự kiểm soát của dự án nhưng quan trọng cho việc đạt được các KQ, và mục tiêu của DA.			
HOẠT ĐỘNG		người cùng tha ch truyền thông		Điều kiện tiên quyết

LƯU Ý

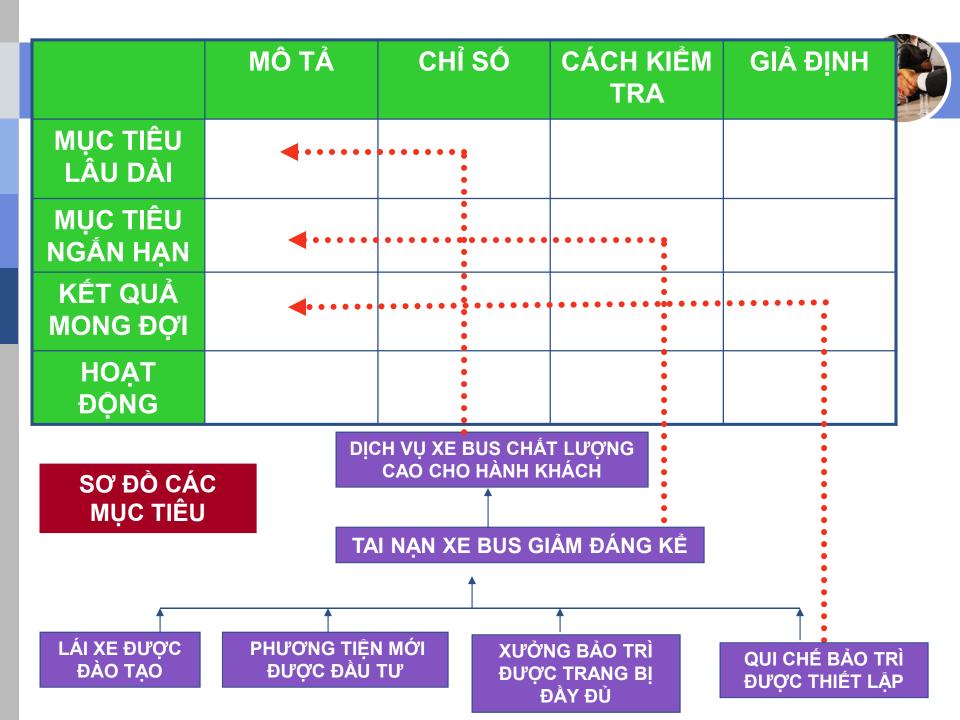

- ❖ Khung lô-gíc là kết quả phân tích được thực hiện tại một thời điểm trong Chu kỳ Dự án → vì vậy nó phải được điều chỉnh phù hợp với hình huống thay đổi.
- Trước khi phác hoạ xong khung lô-gíc, phải có đầy đủ số liệu và phải thực hiện phân tích tình hình.

XÁC ĐỊNH CÁC MÔ TẢ/LÔ-GÍC CAN THIỆP

- Chuyển các mục tiêu từ sơ đồ mục tiêu vào các mức tương ứng trong ô lô-gíc can thiệp.
- Xác định các khả năng khác vào các ô kết quả và hoạt động.

Thực hành nhóm

❖Thực hành xác định MTLD, MTTM, Kết quả mong đợi (2-3 kết quả cho 1 mục tiêu trước mắt), và các Hoạt động chính (45'-60')

CÁC LƯU Ý VỀ MỤC TIÊU LÂU DÀI VÀ TRƯỚC MẮT

- MTLD thường là chung chung, tổng quát, dài hạn, thường ở cấp ngành hoặc tiểu ngành mà DA hy vọng đóng góp vào.
- MTTM là mục tiêu mà DA dự kiến sẽ đạt được sau khi thực hiện.

Ví dụ về MTLD

- MTLD viết chưa đạt:
  - Giảm tỉ lệ hộ nghèo trong địa bàn tỉnh X
- Vì sao chưa đạt:
  - Vì MTLD chưa chỉ ra được những vấn đề XH được đề cập. Nên tự hỏi: vì sao điều quan trọng là giảm tỉ lệ hộ nghèo?
  - MTLD này quá chung chung, chưa chỉ ra được nhóm đối tượng đích
- ❖ MTLD cải tiến:
  - Giảm tỉ lệ hộ nghèo là người dân tộc Y trong địa bàn tỉnh X nhằm đưa tỉnh vào nhóm có thu nhập trung bình

CHỉ SỐ LÀ GÌ?

Là thước đo để xác định các thành quả hoặc kiểm tra các thay đổi do các can thiệp của dự án tạo ra.

❖Ví dụ:

20% các PN tham gia dự án được tập huấn về các kỹ năng vận động chính sách & kỹ năng khẳng định trước cuối 2007 tại các địa bàn dự án.

TẠI SAO TA PHẢI ĐI XÁC ĐỊNH CHỈ SỐ?

- Để làm rõ các đặc điểm của mục tiêu lâu dài, mục tiêu trước mắt và kết quả mong đợi.
- Để việc quản lý dự án nhất là việc phân bổ & quản lý nguồn lực được hiệu quả và khách quan hơn.
- Làm cơ sở cho việc GS ĐG được khách quan hơn.

CÁC LOẠI	CHỈ SỐ THE	O PHÂN	CẤP DỰ	ÁN (

OKO LO	AI OIII OC	THEOTHAN CAL	DÇ AIT
Hệ phân cấp	Loại chỉ	Mô tả	

Đánh giá thay đổi thực sự về tình trạng Tác động Mục tiêu lâu của vấn đề; chỉ ra các thay đổi cơ bản & dài bền vững mà không cần hỗ trợ tiếp tục của dự án

Mô tả các đáp ứng của đối tượng đích Hiệu quả đối với các kết quả của dự án như thay

Muc tiêu trước mắt đổi hành vi, về thể chế,...

Mô tả sản phẩm của dự án: kết quả trực Kết quả Kết quả mong

tiếp của các hoạt động dự án đợi

Quá trình | Không cần lập Hoạt động

CÁC VÍ DỤ

	Nước sạch & vệ sinh	Tín dụng nhỏ	Sức khỏe sinh sản / HIV / AIDS
TÁC ĐỘNG (các thay đổi căn bản)	-Giảm tình trạng bệnh tật & tử vong từ các bệnh liên quan đến nước	-Thay đổi tích cực trong cơ cấu chi tiêu của hộ gia đình	-Tăng mức sử dụng biện pháp tránh thai. -Mức nhiễm HIV được duy trì
HIỆU QUẢ (thay đổi về hành vi,)	# hộ tiếp cận được nước sạch -tăng mức độ sử dụng nước sạch đầu người	# hộ có thu nhập tăng ổn định	# người chấp nhận sử dụng bao cao su
KÉT QUẢ (sản phẩm trực tiếp của quá trình)	# cây nước lắp đặt # giếng được đào	# hội viên nhận vốn # hội viên tham gia tiết kiệm	# người được tập huấn
QUÁ TRÌNH (hoạt động sử dụng nguồn lực)			

PHƯƠNG PHÁP CƠ BẢN XÁC ĐỊNH CHỈ SỐ

- Nêu cho mỗi kết quả, mục tiêu ngắn hạn,..., các yếu tố sau:
  - Số lượng: ..... bao nhiêu?
  - Chất lượng: ..... cái gì?
  - Nhóm đối tượng đích: ..... ai ?
  - Thời gian: ..... bắt đầu khi nào và trong bao lâu?
  - **Địa điểm**: ..... ở đâu?
- Kiểm tra xem chỉ số của mình có mô tả chính xác kết quả mong đợi, mục tiêu ngắn hạn,... hay không? Nếu không, có thể ta phải thêm chỉ số hoặc xác định chỉ số mới.

DANH SÁCH KIẾM TRA CHẤT LƯỢNG CHỈ SỐ (TIÊU CHUẨN S.M.A.R.T)

CỤ THỂ: nhằm tránh những diễn dịch khác nhau.

ĐO LƯỜNG ĐƯỢC: để giám sát và đánh giá tiến độ

ĐẠT ĐƯỢC: việc thu thập thông tin về chỉ số là khả thi về mặt chi phí & thời gian

PHÙ HỢP: liên kết trực tiếp với các mục tiêu, kết quả của dự án.

ĐÚNG LÚC: dữ liệu về chỉ số có thể được thu thập lúc cần thu thập hay không.

LÀM THỂ NÀO ĐỂ LỰA CHỌN / XÁC ĐỊNH CÁC PHƯƠNG PHÁP KIỂM TRA

1. Xác định xem chúng ta cần phương pháp nào để có được các thông tin về các chỉ số

Chỉ số	Phương pháp kiểm tra
Có ít nhất 50% cán bộ DA được trang bị kiến thức & kỹ năng về công tác truyền thông cảm thấy tự tin trong công tác truyền thông của mình	❖Quan sát ❖Phỏng vấn
Giảm 20% tỉ lệ nhiễm trùng đường sinh sản ở phụ nữ thuộc địa bàn dự án sau khi dự án kết thúc 1 năm	❖Kiểm tra đối chiếu số liệu thống kê nhiễm trùng đường sinh sản tại các trạm y tế địa phương.

2. Xác định xem các nguồn thông tin nào cần thu thập và xử lý trong dự án và nguồn nào ở bên ngoài dự án.

XÁC ĐỊNH CÁC PHƯƠNG PHÁP KIỂM TRA (tt)

- 3. Nguồn thông tin bên ngoài dự án cần phải được kiểm tra nhằm bảo đảm rằng:
  - mẫu biểu / hình thức trình bày phù hợp
  - thông tin cụ thể rõ ràng
  - thông tin đáng tin cậy
  - có thể tiếp cận được (về địa điểm & thời gian)
  - chi phí (nếu có) cho việc có được thông tin đó là hợp lý.
- 4. Đối với các chỉ số mà nguồn thông tin cần thu thập chưa thích hợp thì nên được thay thế bằng chỉ số khác.

Chỉ số	Phương pháp kiểm tra
20% các hộ tham gia dự án có thu nhập tăng sau khi dự án thực hiện được 2 năm.	❖thực hiện điều tra thu nhập hộ gia đình (!???)
	❖20% số hộ trong vùng dự án sở hữu xe gắn máy.

XÁC ĐỊNH CÁC GIẢ ĐỊNH

- Giả định mô tả các điều kiện cần phải có nếu muốn dự án thành công, mà ngoài tầm kiểm soát trực tiếp của dự án
- Để xác định các giả định, ta thường thông qua hệ thống phân cấp của dự án và hỏi:
- Theo kiến thức & kinh nghiệm của chúng ta, cái gì (các yếu tố ngoài tầm kiểm soát của dự án) cần phải có trước khi chúng ta đạt đến mức độ tiếp theo?

CÁC LƯU Ý KHI XÂY DỰNG CÁC GIẢ ĐỊNH

- Các giả định được xây dựng trong các điều kiện tích cực
- Các giả định liên kết tương ứng với phân cấp của dự án
- Các giả định không quan trọng không cần thiết đưa vào
- Các giả định mà rất có khả năng xảy ra cũng không nên đưa vào

Thực hành nhóm

Xây dựng các chỉ số và giả định tương ứng cho các hạng mục trong khung logic (60')

Cám ơn quý vị đã quan tâm!